

- Stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärk on kindlustada Euroopa Liidu liikmesriikides selline eelarvepoliitika, mis toetaks jätkusuutlikku ja stabiilset majanduskasvu ning hinnastabiilsust.
- Paljude ELi riikide eelarvepuudujäägi peamiseks põhjuseks on suutmatus tugevdada eelarvedistsipliini hea majanduskasvuga aastatel.
- Enne stabiilsuse ja kasvu pakti jõustamist läksid riigid nõrga majanduskasvu aastatel oluliselt suuremasse puudujääki kui nüüd.
- Pakti seatud raamid pole põhjus, miks ELi majanduskasv ei ole olnud piisavalt tugev.
- Arvestades üleeuroopalist elanikkonna vananemist, on põhimõtteliselt õigustatud pakti senisest tihedam sidumine võlakoores dünaamika ja pikaajalise jätkusuutlikkusega.
- Euroopa Komisjonile tuleks anda suurem roll eelhoiatuste tegemisel. Riikide individuaalsema käsitlemise puhul on oluline, et säiliks üks sõltumatu institutsioon, kes jagab omapoolseid hinnanguid juba enne kriteeriumide rikkumist.
- Stabiilsuse ja kasvu pakti ei tohi lõdvendada, kuna see võib viia üles intressimäärad, pärssides sel moel ka majanduskasvu.

MÕTTEID EUROOPA STABIILSUSE JA KASVU PAKTI TEEMAL

Andrus Alber

Euroopa kesksed majanduspoliitilised eesmärgid on **stabiilne majanduskasv** ning **hinnastabiilsus**. Nende eesmärkide nimel rakendatakse Euroopa Liidus¹ ühtset rahapoliitikat ja koordineeritud majanduspoliitikat.

Kui rahapoliitika vallas on raamistik küllalt selge (õigusaktidega paika pandud), siis majanduspoliitika koordineerimisel tuginetakse rohkem (majanduspoliitilistele) soovistele, ühistele aruteludele ja analüüsile. Siiski, ka majanduspoliitika vallas on *üks* eriti oluline küsimuste ring, mille koordineerimiseks on võetud kasutusele konkreetne instrument – **stabiilsuse ja kasvu pakt**. Stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded moodustavad osa Euroopa Liidu aluslepingu ja selle lisaprotokollide raamistikust.

¹ Euroopa majandus- ja rahaliidu raames.

■ Mida stabiilsuse ja kasvu pakt ■ endast kujutab?

1997. aastal kokkulepitud stabiilsuse ja kasvu pakti (*Stability and Growth Pact, SGP*) keskne eesmärk on kindlustada Euroopa Liidu liikmesriikides selline eelarvepoliitika, mis toetaks jätkusuutlikku ja stabiilset majanduskasvu ning hinnastabiilsust. Eelkõige tähendab see eelarvepoliitikat, mis oleks vastavuses **optimaalse valuutapiirkonna**² eduka toimimise eeldustega. Teatavasti on fikseeritud vahetuskursi tingimustes majanduse tsükliliste kõikumiste tasakaalustamise peamine vahend eelarvepoliitika. SGP raamistik näitab selgelt, et eesmärk on hoida eelarvedistsipliini nii praegu kui kaugemas tulevikus. Sellise lähenemise põhjus on üsna pragmaatiline – eelarvedistsipliin on eelduseks turgude valmisolekule rahastada riikide laenusoove ja tagab seega laiema finantsstabiilsuse. SGP raamistik peab toetama ühtse rahapoliitika edukat toimimist olukorras, kus eelarvepoliitika on ELis detsentraliseeritud.³

SGP kesksete eesmärkide tagamine põhineb kahel kvantitatiivsel kriteeriumil:

- (i) liikmesriikide eelarve peab keskpikal perioodil olema tasakaalulähedane või ülejäägiline⁴ ja aastane puudujääk ei tohi ületada 3% SKTst, ning
- (ii) valitsussektori võlakoormus ei tohi ületada 60% SKTst⁵. Paktis sätestatud sanktsioonid piirangute rikkumise suhtes puudutavad vaid –3% ja 60% kriteeriume ning see kui riik üle majandustsükli keskmiselt tasakaalus eelarve eesmärki ei täida, ei kuulu otseselt sanktsioonide alla.

SGP täitmist jälgitakse kahe tegevuse kaudu. Esiteks esitavad kõik euroala riigid kord aastas nn stabiilsusprogrammid⁶, kus muu hulgas on välja toodud järgmise kolme aasta kavandatavad eelarvepositsioonid ja võimalikud riiklikud meetmed SGP nõuete täitmiseks. Neid programme hindavad Euroopa Komisjon, majandus- ja rahanduskomitee (EFC) ja ELi liikmesriikide majandus- ja rahandusministrite nõukogu (ECOFIN). Teine tegevus on seotud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlusega, mille käigus võidakse reegleid rikkuvale riigile määrata hoiatus või ka trahv.

---

² Optimaalse valuutapiirkonna teooria rajaja oli 1960ndate algul Robert Mundell. Vahetuskursi mitmepoolne fikseerimine ja rahapoliitikate ühendamise, nagu seda on tehtud euroalal, pakub mitmeid eeliseid:

- kaob ülemäärane kursi kõikumine; raha hind on tulevikus kergem prognoosida ning seetõttu on kergem plaanida tulevikku; suurem kindlus vähendab valuutariskide maandamisele tehtud kulutusi;
- valuutade sidumine peaks kaasa tooma kiirema majandus- ja finantsintegratsiooni, suurendama riikidevahelisi kaubavooge ning võimaldama ka turu intressimäärade ühildumist ning paremat hinnavõrdlust;
- suure valuutapiirkonna valuuta väljalaskmisel teenitakse suuremat (senjoraaži)tulu, sest raha võidakse rohkem kasutada väljaspool "oma" majandusruumi (just nii on areng kulgenud nt euro puhul);
- mida suurem valuutapiirkond, seda suurem on tehingukulude kokkuhoid ning seda enam toetab see majandusarengut, suurendab stabiilsust ja kindlust tuleviku suhtes;
- suure valuutapiirkonna majanduslik ja poliitiline tähtsus on reeglina suurem, mis võimaldab nõuda paremaid kaubandustingimusi ja soodsamaid lepinguid koduses valuutas.

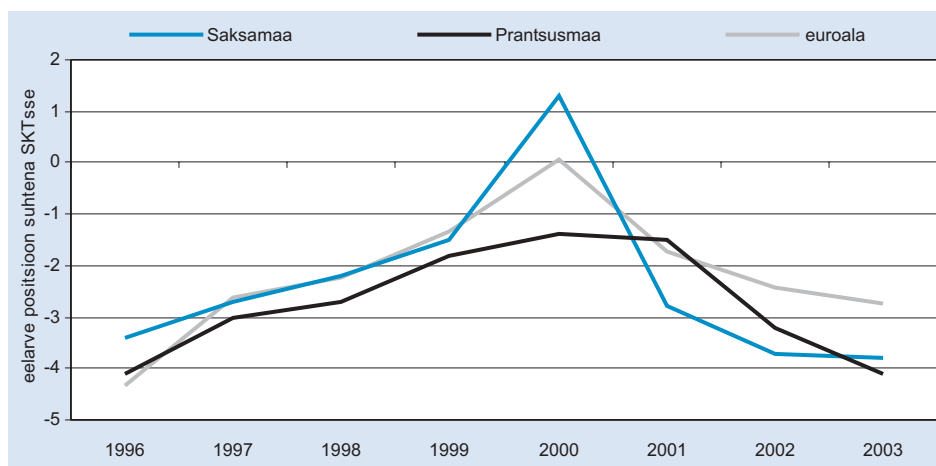
³ Ka SGP resolutsioon ütleb selgelt, et tuleb tagada, et rahvuslikud eelarvepoliitikad toetaksid stabiilsusele suunatud rahapoliitikat (*"It is necessary to ensure that national budgetary policies support stability oriented monetary policies"*).

⁴ Täpne termin on *budgetary positions close to balance or in surplus*, kasutatakse ka lühendit CTBOIS.

⁵ Erandina on lubatud on suurem võlakoormus, kui see näitab vähenemise trendi.

⁶ Euroalasse mitte kuuluvad ELi liikmesmaad, sh Eesti, esitavad lähenemisprogrammi, mis muuhulgas peab näitama riigi tulevast suutlikkust täita nn Maastrichti kriteeriume.

Tänu eelmise kümnendi teisel poolel aset leidnud eelarvete konsolideerumisele (mida sundis tagant soov moodustada 1999. a algusest võimalikult paljude riikide osavõtul rahaliit; vt ka joonis 1) ning üleilmsele kasvutsüklile 1990ndate lõpus ei tekitanud pakti numbriliste piirangute järgimine kuni 2001. aastani probleeme. Samas ei suutnud enamik liikmesriike viia oma eelarvet vastavusse keskpika perioodi tasakaalu eesmärgiga – st majanduse kasvutsükli jooksul säilis ekspansiivne ja protsükliline eelarvepoliitika. Suutmatust eelarvedistsipliini kasvutsükli jooksul piisavalt tugevdada võib pidada ka peamiseks põhjuseks, mis on tänaseks viinud osad liikmesriigid pakti kvantitatiivsete kriteeriumide rikkumiseni.

Joonis 1. Eelarvepositsioonide arengusuundumused enne ja pärast eurotsooni loomist

Samas võib öelda, et SGP on osutunud tõhusaks ka viimaste aastate eelarvepuudujääkide valguses, sest euroala riigid on vähemalt püüdnud (püüdnud) puudujääke ohjata ning on oma eelarvepoliitikat lõdvendanud vähem kui SGP raame mitteomavad Suurbritannia ja USA (tuleb aga lisada, et Suurbritannia võlatase on enamiku euroala riikide omast madalam, so alla 40% SKTst). Positiivsena võib esile tuua ka selle, et enne SGP jõustumist läksid riigid nõrga majanduskasvu aastatel oluliselt suuremasse puudujääki kui nüüd. Näiteks 1990. aastate keskel oli Itaalia eelarve puudujääk stabiilselt üle 7%, Prantsusmaal üle 5% SKTst ja euroala üldine puudujääk oli 1996. aastal 4,3% SKTst (2003. aastal 2,7%). Seega võib kogu SGP temaatikat ja selle käsitlet mõnevõrra vastuoluliseks pidada.

■ Mis on Euroopa eelarvepoliitika põhiprobleemid? ■

Rahaliidus puuduvad selgelt tunnetatavad stiimulid jätkusuutliku eelarvepoliitika ajamiseks. Nõrga eelarvepositsiooniga riikide võlakirjade hind ei erine oluliselt hea eelarveseisuga riikide omast. Näiteks, kui võrrelda hea eelarvepoliitikaga Soome (2003. a eelarve ülejääk 2,3% ja võlg 45% SKTst) võlakirju Saksamaa (2003. a puudujääk 3,8% ja võlg 65% SKTst) omadega, siis on võlakirjade hinnavahe muutunud viimase aasta jooksul vähem kui 1

baaspunkti ulatuses. Seega turud ei pea ühe riigi eelarveprobleeme piisavaks, et üksnes selle eest kõrgemat hinda nõuda olukorras, kus rahapoliitika püsib ühtne ja usaldusväärne.

SGP rikkumiste peamine põhjus on seega olnud liikmesriikide suutmatus/soovimatus viia oma eelarved kooskõlla keskpika perioodi tasakaalu eesmärgiga – ja seda just hea majanduskasvuga aastatel. Näiteks aasta 2004, kus mitmed vanad ja uued liikmesriigid on rohkem kui 3% suuruses eelarvepuudujäägis, on IMFi hinnangul üks viimase 30 aasta tugevaima üleilmse majanduskasvu aastaid.

Tehniliselt poolelt võib lisada raskused majandusanalüüsi ja ka prognoosimise vallas, mis ei võimalda piisavalt hästi kavandada puudujäägi alandamist statistilise suhtena SKTsse. Statistika arendamine aitab kindlasti kaasa majanduspoliitiliste otsuste kvaliteedi parandamisele, kuid see saab olla vaid toeks SGP nõuete järgimisel. Ainuüksi paremast statistikast on praeguste SGP ümber valitsevate probleemide lahendamiseks vähe. Riigi eelarve jätkusuutlikkus sõltub eelkõige riigi (valitsuse) poliitilisest tahtest vajalikke reforme ellu viia.

■ Arutelud SGP muutmise teemadel ■

Kuigi arutelud SGP olemuse ning selle erinevate tõlgenduste üle on toimunud praktiliselt pakti loomisest saadik, on need viimase aasta jooksul seoses pakti arvukate rikkumistega ja ECOFINi 2003. a novembri otsusega mitte rakendada sanktsioone Prantsusmaa ja Saksamaa suhtes⁷ märgatavalt hoogustunud. Euroopa Komisjon on tänaseks ka konkreetsemate seisukohtade ja ettepanekutega välja tulnud⁸. Neid ettepanekuid on arutanud EFC ning viimati ELi rahandusministrid 16. novembril 2004 toimunud ECOFINi kohtumisel. Stabiilsuse ja kasvu pakti reformi temaatika on uuesti ministrite päevakavas 2005. a jaanuarikuus.

Komisjoni ettepanekutes SGP raamistiku võimalikuks täiendamiseks on kesksel kohal kaks aspekti:

- (i) tugevdada komisjoni poolse järelevalve ja ennetava tegevuse rolli, mis võimaldaks ära hoida ülemäärase puudujäägi tekkimist;
- (ii) muuta raamistik paindlikumaks liikmesriikide eripäradest lähtuvalt:
  - siduda pakt tugevamalt liikmesriikide võlakoormuse jätkusuutlikkusega;
  - laiendada n-ö majanduse eriolukorra mõistet nii, et see hõlmaks lisaks praegusele ja konkreetsele kvantitatiivsele piirangule (-2% kasvu) ka pikaajalise ja ootamatu majandussurutise perioodi ja muid liikmesriikide majanduste eripärasid.

---

⁷ Euroopa Kohus tühistas ECOFINi otsuse juulis 2004, kuid möönis, et ECOFINil on teatud juhtudel õigus rakendada SGPD paindlikumalt.

⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule "Strengthening economic governance and clarifying the implementation of the SGP". COM(2004) 581 final. 03.09.2004.

■ Komisjoni järelevalve ja ennetava ■ rolli suurendamine

Ettepaneku keskseks eemärgiks on tagada senisest varasem reageerimine mittejätkusuutlikule eelarvepoliitikale ning anda komisjonile võimalus eelhoiatuse esitamiseks ka siis, kui liikmesriigi eelarve puudujääk ei lähene veel otseselt 3% tasemele. Põhimõtteliselt võib raamistiku sellist täiendamist pidada esimeseks sammuks, mis võimaldaks komisjonil senisest enam sundida liikmesriike viima oma eelarved kooskõlla keskpika perioodi tasakaalu eesmärgiga.

■ Suurem arvestamine liikmesriikide majanduste eripäradega ja võlakoormuse jätkusuutlikkusega

Kui seni on pakti täitmise puhul vaadatud praktiliselt ainult puudujäägikriteeriumit (-3% ületamine), siis tulenevalt mitmete liikmesriikide jätkuvalt suurest võlatasemest (Itaalia, Belgia ja Kreeka valitsussektori võlg on üle 100% SKTst) ning eesootavast elanikkonna vananemisest, peab komisjon vajalikuks panna suuremat rõhku ka võlakriteeriumi (-60%) täitmisele. Põhimõtteliselt tähendab see, et jooksvale eelarvepositsioonile hinnangu andmisel hakataks senisest märksa enam arvestama konkreetse liikmesriigi võlakoormuse suurust ja selle eeldatavat dünaamikat.

Kui liikmesriikide majandusolukorda arvestatakse pakti raamistikus senisest enam, tooks see eelkõige juurde neid erijuhtumeid, mille korral on pakti ajutine rikkumine aktsepteeritav. Nii on komisjon välja pakkunud, et lisaks praegusele negatiivse majanduskasvu (-2%) klauslile võiks näiteks arvestada ka pikaajaliselt madalana püsivat majanduskasvu, riigi majanduse tsüklilist olukorda, valitsussektori investeerimisvajadust, struktuursete reformidega kaasnevaid kulusi jms. Kokkuvõttes võib öelda, et komisjon soovib läheneda liikmesriikidele individuaalsemalt.

10.–11. novembril 2004 toimunud mitteametlikul ECOFINi kohtumisel Scheveningenis otsustasid ministrid komisjoni ettepanekuid toetada ning rõhutasid, et nende eesmärgiks pole SGP lahjendamine (*"watering down"*), nad soovivad seda vaid täpsustada ning selle rakendamist parandada. Eraldi võeti vastu deklaratsioon majandusstatistika (sh eelarvestatistika) kvaliteedi parandamise vajaduse kohta ning komisjonil paluti 2005. a juuniks koostada riiklike statistikaametite iseseisvuse, kvaliteedi jms miinimumnõuete loetelu.

EKP ja mitmed rahvuslikud keskpangad on väljendanud muret seoses SGP võimaliku lõdvendamisega, kuna see võib viia üles intressimäärad, pärssides sel moel ka majanduskasvu⁹. Nende arvates on euroala ühtse rahapoliitika usaldusväärsuse jaoks väga oluline

⁹ "EMU and the euro: successes and challenges". EKP presidendi J.-C.Trichet' kõne Amsterdamis 12.10.2004.

liigse eelarvepuudujäägi vältimine. Eriti teeb neid¹⁰ murelikuks erandite¹¹ tegemise võimalus, mis tähendab kõrvalekallet riikide võrdse ja selge kohtlemise printsiibist. SGP võimaliku lõdvendamise suhtes on kriitiliselt meelestatud ka mitme riigi, sh Eesti rahandusministrid.

■ Millised on peamised vastuolud ■ SGP teemalistes aruteludes?

1. Kas SGP raamid on liialt jäigad?

Osad riigid on väljendanud arvamust, et SGP raamistik tähtsustab liigselt stabiilsust ja piirab kasvuesmärgi saavutamist. Eelkõige tuuakse esile vajadus vähendada tulevikus Euroopa vananeva rahvastikuga kaasnevat suuremat eelarvesurvet. See eeldaks pensioni- ja tervishoiureforme, mis pikaajaliselt toetaksid riikide eelarveseisu, kuid mis võivad lühiajaliselt suurendada eelarvepuudujääki. Mainitud on ka vajadust suurteks investeeringuteks infrastruktuuri, mitmesuguseid muid struktuurseid reforme ning väidetud, et nende positiivne mõju avaldub alles pikema aja jooksul. On väidetud, et tasakaalus eelarve viib lõpuks valitsusvõla nulli ja see polevat ehk tulevase majanduskasvu toetamise aspektist kõige optimaalsem lahendus.

Tuleb siiski tõdeda, et paktis seatud piirangud jätavad piisavalt ruumi ka kulukate reformide läbiviimiseks. Näiteks mahuvad erinevate riikide hinnangud pensionireformi lühiajalistest kuludest suhtena SKTsse tavaliselt 1–2% piiresse. Seega on need väiksemad, kui paktis lubatud 3%ne puudujääk. Lisaks kasutab ka praegune SGP väljendit "*special circumstances*", mis lubab riigil olla ülemääraises puudujäägis kauem kui aasta või kaks. Ka 16. novembril 2004 toimunud ECOFINi kohtumisel olid liikmesriikide rahandusministrid ühel meelel selles, et stabiilsuse ja kasvu pakt tuleb pigem paremini tööle rakendada; pakti seatud raamid pole põhjus, miks ELi majanduskasv ei ole olnud piisavalt tugev. Tegelikult võib ju ka väita, et eelarvepiirangute range järgimine peaks pigem soodustama struktuursete reformide kiiret elluviimist, mitte aga põhjustama nende edasilükkamist.

2. Kas on õige keskenduda vaid eelarvepuudujäägi kriteeriumile või tuleks hinnata ka võlataset?

Arvestades üleeuroopalist elanikkonna vananemist¹², on põhimõtteliselt õigustatud pakti senisest suurem sidumine võlakoormuse dünaamika ja pikaajalise jätkusuutlikkusega. Liikmesriikide riigirahanduse jätkusuutlikkuse seisukohalt võib võlakoormuse dünaamika muutuda lähima kümnendi jooksul isegi olulisemaks kui eelarve tasakaal mõnel üksikul aastal. Seetõttu oleks loogiline, et komisjon või vastav töögrupp hindaks ühtse metoodika

---

¹⁰ Vt nt EKP presidendi sõnavõtte Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomitees 22.09.2004 ja 30.11.2004 või Saksa Liidupanga presidendi A. Weberi kõne "*Stability and growth*" Frankfurdis 19.11.2004.

¹¹ Komisjoni dokumentides kasutatakse termineid *national circumstances*, *exceptional circumstances* jne.

¹² Kuigi vananemisprotsessi mõjud tunduvad sageli kaugetena, algab tööealise rahvastiku kiire vähenemine pensioniealiste suhtes enamikus liikmesriikides juba keskmiselt ühe majandustsükli möödudes.

alusel iga liikmesriigi võlakooormuse pikaajalist jätkusuutlikkust. Hindamistulemused saaksid üheks keskseks aluseks liikmesriikide eelarvepoliitikale hinnangu andmisel.

Pakti tihedam sidumine võlakooormuse dünaamikaga on õigustatud aga vaid juhul, kui sellega ei lõdvendata tasakaalukriteeriumit hetkel suhteliselt väiksemat võlakooormust omavate riikide jaoks. Arutluse all on olnud erinevad minimaalsed eelarvepuudujäägi tasemed keskpikaks perioodiks, millest kinnipidamisel peaks riik suutma viia oma võlataseme madalamale 60% kriteeriumist või hoida seda sellest tasemest madalamal. Selleks peaks suure võlakooormusega (100% SKTst ja rohkem) riikide eelarve olema väikses ülejäägis, teiste üle 60% võlakooormuse ja aeglase majanduskasvuga riikide eelarved võiksid olla tasakaalus või minimaalse puudujäägiga ning riigid, kelle võlakooormus on väiksem ja majanduskasv kiire, võiksid omada mõningast eelarvepuudujääki.

On mõnevõrra küsitav, miks peaks kiire majanduskasvuga riikidele olema lubatud suurem eelarvepuudujääk, kui üldine SGP raamistik eeldaks headel kasvuaastatel ülejäägiga eelarve koostamist. Lisaks poleks kohane vaadata vaid võla ja eelarve suhet ning jätta kõrvale jooksevkonto näitajad, riigi reservide suurus, erasektori võlatase jms.

3. Kas individuaalsem lähenemine riikidele on õigustatud?

Mitmed riigid on väitnud, et SGP raamistik ei saa sobida ühtmoodi kõigile ELi riikidele, eriti pärast liidu kasvamist 25liikmeliseks. Riigid on erinevates majandustsüklites, lisaks on majandusolud väga erinevad ka muudel põhjustel, näiteks Saksamaal on jätkuvalt suured kulud seoses endise Ida-Saksamaa alade arendamisega.

Teise vaate kohaselt võib väita, et kui riik on nõus komisjoni pakutud "personaalse" eelarvepuudujäägi ja võla piirmääraga, siis on seda palju raskem hiljem rikkuda, kuna moraalne ja poliitiline risk suureneb – enam ei saa süüdistada SGP üldist jäikust. Poliitilise vastutuse "hinda" tahetakse tõsta ka selle kaudu, et lähendada ELi majanduspoliitika konsulteerimisprotsessi riikide enda eelarveprotsessidega, suurendades rahvuslike parlamentide kaasatust.

Arvestada tuleb aga sellega, et kui igal riigil oleks individuaalne puudujäägi ja võla eesmärk, siis oleks seda avalikkusele palju raskem seletada kui praegust -3% ja 60%.

4. Kas Euroopa Komisjoni roll SGP protsessis peaks suurenema?

Eelkõige puudutab komisjoni rolli suurenemine eelhoiatusi riikidele, kelle eelarvepuudujääk ei ole veel jõudnud 3%ni, kuid kes on sellele ohtlikult lähenemas. Samuti on oluline, et riikide individuaalsema kohtlemise puhul säiliks sõltumatu institutsioon, kes hindaks riikide eelarveandmete, aga ka majandusproгноoside (vaadatakse ju puudujääki suhtena SKTsse) korrektsust. Euroopa Keskpanka analüüs¹³ näitab, et riigid, kelle puudujääk lähe-

¹³ "Stabiilsus- ja lähenemisprogrammide eelarveproгноoside paikapidavus". EKP kuubülletään, september 2004.

nes kontrollväärtusele 3% SKTst või ületas seda väärtust, esitasid üldiselt optimistlikumaid eelarveprognoose kui teised riigid ning kaldusid ka konsolideerimisprognooside koostamisel rohkem eksima. Mitmete riikide juhtumid on ka näidanud, et valimiste järel vahetuv valitsus "avastab", et riigieelarve seis on olnud nõrgem kui varasemad ametlikud andmed. Nii on juhtunud näiteks Portugalis, Prantsusmaal ja kõige ilmekamalt Kreekas. Seega peab Euroopa Komisjoni kui neutraalse hindaja roll kasvama.

■ Kuidas SGP temaatikaga edasi minna? ■

Esiteks ei tohiks SGPd nõrgendada, sest raamistik, mis toetab pikaajaliselt tasakaalus oleva eelarvepoliitika jõulisemat rakendamist (sh eelkõige nn headel majanduskasvu aastatel), põhineb otseselt optimaalse valuutapiirkonna kesksel eeldusel – **kuna ühisraha tingimustes ei saa vahetuskursiinstrumenti kasutada, on eelarvepoliitika peamine majanduse tsüklilise kõikumise stabiliseerimise vahend.**

Teiseks väärrib toetust idee jälgida süstemaatilisemalt ka võlakoormuse arengut. Pakti nõuete täitmise juures on siiani jälgitud peamiselt tasakaalukriteeriumit ning võlakriteeriumisse on suhtutud märksa leebemalt. Arvestades üleeuroopalist elanikkonna vananemist, on põhimõtteliselt õigustatud pakti senisest tihedam sidumine võlakoormuse dünaamika ja pikaajalise jätkusuutlikkusega. Liikmesriikide riigirahanduse jätkusuutlikkuse seisukohalt võib võlakoormuse dünaamika muutuda lähima kümnendi jooksul isegi olulisemaks kui eelarve tasakaal mõnel üksikul aastal. Samas tuleks aga olla ettevaatlik komisjoni pakutud võlakoormuse ja eelarvepuudujäägi suhtarvude suhtes, kuna need ei pane piisavalt rõhku vajadusele saavutada headel majanduskasvu aastatel eelarve-ülejääki. Lisaks lubab pakutud raamistik jätkata puudujäägiga ka riikidel, kelle võlakoorem on juba üle 60% SKTst. Väheoluline ei ole ka signaal, nagu oleks madala võlakoormusega riikidel (näiteks Eestil) võimalus lõdvendada eelarvepoliitikat. Kindlasti ei tohiks vaadata kitsalt vaid eelarvepuudujäägi ja võlakoormuse suhtarve, jälgida tuleks ka laiemat majanduse võlakoormust, reservide mahtu, jooksevkonto puudujääki jms.

Kolmandaks tasub toetada Euroopa Komisjonile suurema rolli andmist eelhoiatuste tegemisel. Riikide individuaalsema käsitlemise puhul on oluline, et säiliks üks sõltumatu institutsioon, kes jagab omapoolseid hinnanguid juba enne kriteeriumide rikkumist.

Neljandaks, riikidele individuaalsema lähenemise kontseptsiooni tasub toetada üksnes juhul, kui senisest rangemalt fikseeritakse rikkumiste eest karistamise põhimõtted, sh karistuse määrapääsatus. SGP üldist usaldusväärset tõstaks kindlasti see, kui individuaalsem lähenemine rakenduks alles pärast seda, kui senised ülemäärased puudujäägiga riigid on oma rahandusajad korda saanud.